

Ja mogu biti i Kim Basinger,
ali kolicaz ne mogu

Neobično je kako gluhi žive u tišini, a svi oko njih na granici galame. Neobično je i kad rolete izrežu sunce na trake. Neobično je finta labirinta kad dani vise na tankoj niti slučaja. Neobična je vječnost kao očigledan otpadnik. Neobično je što pisci moraju biti škrti na riječima jer riječi su dragocjene. Neobično je što je u jedno jutro bijelo, da snajperisti ne bude uzalud, čovjek podmetnuo čelo. Neobično je što animator metak može pretvoriti u letak. Neobično je i što ponekad moraš trčati iz sve snage samo da bi ostao na mjestu. Neobično je iz kaosa izmudriti kozmos. Neobična je igra pokradenog taša kad prestajemo biti ono što jesmo i pretvaramo se u ono što još nismo. Neobična je divljina između polaska i dolaska. Neobični su uplašeni ljudi, osjećaju se jače držeći se za ruke dok trče. Neobično je kad oni koji biraju utrte putove ne upale svjetla onima koji dolaze. Neobično je da nam je identitet i problem i zadatak. Neobično je kad za čovjekom umjesto koraka ostaju tračnice. Neobično je kad ptice ne znaju letjeti. Neobično je što su sva objašnjenja misterije tek nesposobnost da je shvatimo. Neobičan je i Faruk Šabanović. Neobična je i njegova priča. Kao što je neobična i priča prvog bosanskog dugometražnog animiranog filma.

Razgovarala: Stela Jelinčić | Fotografije: Srđan Kovačević

Pa krenimo onda s pričom o filmu.

Priča prvog bosanskog dugometražnog animiranog filma, rađenog u 3D tehnici, inspirirana je knjigom *Govor ptica* perzijskog sufijskog pjesnika **Feriduddina Muhammeda** Attara iz 11. stoljeća, jednom od najljepših poema svih vremena i jednom od najutjecajnijih sufijskih knjiga uopće...

Cijela ta priča o filmu počela je zaista spontano. Kao grafički dizajner preživljavao sam od filatelističkih izdanja, markica za BH poštu. 2006. su mi, kao godišnju temu, naručili neki, bilo kakav lik iz nekog animiranog filma. Odlučili su da te godine to bude tema. E, ali kako mi nismo imali svoj animirani film, a nisam htio uzeti Mickeyja Mousa, ili Homera Simpsona, ili nešto takvo, bio sam na mucu. Rok se primak'o na jedan dan, a nisam imao ništa osim onih općih elemenata koje marka mora imati: logotip, nominalna vrijednost, ovo, ono... Gledam ja prazan papir i ne znam šta ću. Onda stavim neku fleku, počnem je oblikovati i pojavi se mala crvena ptica. Bila je malo bez veze, pomalo glupa, djelovala blesavo, raštivano... Baš kakvi smo i mi ljudi, ptica k'o mi... I tako ja taj motiv, taj lik, nazovem Ptice kao mi. Onda, dok sam razrađivao sve ono što uz markice ide – kuvertu, pečat i još štošta – malo se sve i transformiralo, pročistilo, pa sam skonto da je to ustvari govor ptica. Pod tim naslovom markicu predam, bilo je na vrijeme i sve je bilo super. Ali ostali meni u glavi ti likovi koji su me sad tjerali da smišljam što da uradim s njima, mogu li se i kako dalje razviti, može li se napraviti nešto kao *Govor ptica*. I napravim kratki pilot, neku scenu od petnaest sekunda gdje ta neka crvena ptičica ganja neku muhu. Ispadne to meni super. Preko tog pilota upoznam producenta Adnana Čuharu, koji se, k'o i ja, zapali da krenemo napraviti TV serijal, za početak neku epizodu od pet ili deset minuta. I stanemo mi okupljati ekipu. U prvih šest mjeseci, dok smo to radili, upoznamo mi sve što Bosna od umjetnika ima, uključujući i neke prijatelje iz Hrvatske. Tu, započetu probnu epizodu, dovršili smo, ali shvatili smo da bi tako ambiciozan serijal stvarao prevelik pritisak, da bi kratak rok za proizvodnju čak i petominutnih epizoda štetio kvaliteti. Pogotovo što smo mi htjeli da variramo i stil, da svaka epizoda bude posebna. Zapravo, odmah smo htjeli napraviti nešto kultno. Nešto alternativno, blesavo, neki *fristajl*. Da nam Berber radi pozadine, Zec da nešto radi, da svaka epizoda ima neki svoj vizualni preokret. Kad smo shvatili da je potrebna ogromna ekipa za takav posao, počeli smo razvijati tim kroz Ministarstvo kulture, praviti kampove animacije, okupljati mlade ljude, stipendirati studente likovne akademije, neke naprednije talente školovati u Pixarovoj *on-line* školi Animation Mentor i na sličnom, *on-line* holivudskom koledžu. A paralelno, Adnan i ja, s onim desetominutnim pilotom krenemo po festivalima tražiti ljude i širiti tu ideju da u jednoj maloj Bosni, zabačenoj i zaboravljenoj, jedva postojećoj, ima neka dobra stvar. Na pitching forumu Animafesta u Zagrebu dobijemo posebno priznanje, pa onda u Stuttgartu ostvarimo sjajne kontakte, u Annecyju dobijemo bezbrojne informacije kako producerski postaviti stvar, zainteresiramo ti mi mnoge i vidjesmo da imamo šanse. Putovao sam i u Iran i sve nam je to bilo dragocjeno, jer ja jesam imao nešto iskustva s dugometražnim filmom, a Adnan s TV produkcijom, ali ovo čega smo se dohvatili bilo

je nešto sasvim novo. Uglavnom, išlo je to tako godinu dana, a onda konačno prošle godine, uoči Sarajevo Film Festivala, Danis Tanović me ispred fondacije Catherine Caltridg predložio za nagradu, koja doduše nosi nešto novaca da bezbrižno živiš godinu dana, ali važnije je da te ona povezuje s trenutno najznačajnijim ljudima filmske industrije, kao što su Lars Von Trier, Michael Lee, Danis Tanović, David Byrne iz Talking Headsa, Emily Watson. Ta fondacija, koju su nakon smrti glumice Catherine Caltridg osnovali upravo ti ljudi s kojima je ona i radila filmove, širom svijeta podupire ljude koji imaju baš neki takav duh i energiju kakve je ona imala.

U tih godinu dana ja sam preko te fondacije razvijao scenarij i kreativnu dimenziju projekta, a Adnan je pregovarao s koproducentima iz Danske, Njemačke, Francuske i Irske. Onda se, sasvim slučajno, s ogromnim zanimanjem, u projekt uključila turska radiotelevizija. To je svemu dalo novi zamah, jer filmski koproducenti ti obično nude tehnologiju, kamere, postprodukciju zvuka i slike, razvijanje ili nešto takvo, a televizijske kompanije ti mogu dati keš. Zaključili smo sjajan dil s njima. Dali su nam 30 milijuna eura, plativo u tri godine. To je dosad najveći koprodukcijski ugovor u Bosni i Hercegovini, a i TRT-u je to prva vanjska koprodukcija. Taj novac je okej, ali za jedan dugometražni animirani projekat to i nije nešto jako puno, troškovi su ogromni i naš budžet je daleko veći.

A znaš kakvo ti je Sarajevo. To ti je grad kulturne šizofrenije. Mi nismo ni Istok ni Zapad, a svega njihovog imamo. I sogan-dolmu i burek i čevap. Imamo džamije, crkve, sinagoge, sve u sto metara, mi smo ustvari i Istok i Zapad istovremeno. Vidjeli smo i najbolje i najgore od jednog i od drugog, a istovremeno ne bivajući ni jedno ni drugo, gledamo ih očima kakvima oni sebe nikad neće vidjeti. Mi imamo jedan sjajan otklon, pa u vremenu u kojem se govori o sukobu civilizacija bolje vidimo i perspektivu svega toga. Sad, pobjedom Baracka Obame sve izgleda kao da ide nabolje, ali zadnjih godina, dok je još Bush bio na vlasti, sve je išlo nizbrdo, izgledalo je bljutavo. A baš u takvim vremenima bilo je i ostalo važno govoriti o stvarima koje su zajedničke, koje se tiču ljudskosti, reći nešto o nama, običnim ljudima koji nisu civilizacija, s'vataš. Atarova knjiga je takva. Nju, iako je pisana u stihu i stilom nekog sasvim drugog vremena, ne možeš nikad dokraja iščitati, uvijek nađeš nešto novo. Ona ponire u određene ljudske osobine tako da ih raslojava, da uzrocima i posljedicama daje dubinsku oštrinu. U mojoj se pak vizualizaciji vidi već i na formalnoj razini da sam baštinik i Istoka i Zapada. Grafički oblici su u poetici zapadnjačkog minimalizma, a protkani su istočnjačkom poetikom beskrajne ornamentalne teksture i detalja. Iako se filingom ta moja priča ne tiče ni Istoka ni Zapada, nego je univerzalna, ona je vizualno s jedne strane ispričana u maniri minijature, u maniri ilustracije istočnjačkih knjiga, a s druge strane u toj je priči epika velike borbe, putovanja i osobnih nemira tretirana zapadnjački, na holivudski način.

Sad znamo na čemu je priča, ali o čemu je priča? Što je gradivo priče?

Cijeli je film o tim malim likovima, sićušnim ptičicama koje ne znaju da lete, koje uopšte ne znaju za let. To su ptičice koje žive u gradu Birdabadu, malom gradu pod krošnjom jednog drveta, usred pu-

stinje, a okruženom zidinama koje ga štite od pustinjaških oluja. Te ptičice, podijeljene na mesojede i biljojede, žive zaštićeno začahurene u tom gradu-tvrđavi, u *spejsšatlu* koji je oličenje svih njihovih strahova. Mesojedi su vlasnici voća, a biljojedi imaju jaja. Ono što imaju razmjenjuju i svima je dobro. Ne znaju ni za dan ni za noć jer se njihov život svodi na jelo i spavanje. Jedne noći, planine, mora, oblaci i sunce, svi ogromni i sušta suprotnost sićušnim ptičicama koje ne znaju ni letjeti, urote se da ih oslobode tog stanja. Ali znajući da će, sruše li im tvrde zidove, one izgraditi nove, odluče da ih natjeraju da se same oslobode. I tako počne avantura u kojoj oni lutaju nekim dolinama i prostranstvima, svjetovima za koje nisu ni znale da postoje. Njihovi giga-dimenzionirani spasitelji pomažu im da dođu na kraj svijeta da bi naučile sve o sebi, o svom porijeklu, o svojoj svrsi. Slijepi miš im je vodič, nosi ih noću, one njega danju. Sve je to jedan skup totalnih suprotnosti – idiota, filozofa, lopova, poštenjaka, odanih ljubavnika, velikih gradskih švalera. Glavni lik je mlada ptičica, djevojčica sanjarka koja želi osvojiti svijet. Začudno je da svaka pobožna knjiga, kao što je *Govor ptica*, ima u istoj rečenici i plemenitu volju i totalnu blasfemiju, govori u istoj rečenici o najsvetijim stvarima kao i o najnižim strastima.

U *Govoru ptica* je dvadeset pet najgorih ljudskih osobina i sve sam na neki način to ja, svaka ta ptica, svaki od tih sedam junaka, sve dobro i sve loše, svi tikovi, sva iskustva, svi događaji... Tako se osjećam. Kad se upitaš koja si ti od tih ptičica, suočiš se sa željom da ono što prepoznaješ ostaviš duboko skriveno u sebi.

Znam da ću saznati tko si tek kad pogledam tvoj film, ali radoznalost je nestrpljiva, takva joj je priroda.

Ja sam studirao fiziku, ustvari. Za rata, '94., bio sam u Armiji Bosne i Hercegovine, paralelno vojnik i student. Miner, pionir. '95. sam ranjen. Kod Zemaljskog muzeja pogodio me snajper. Napustio sam studij jer to više nisam htio i vojsku jer me više nisu htjeli. Što je dike – ode u vojnike, što je škarta – ostane u bolnici... I tako, bilo je zeznuto. Te prve godine bilo je teško prihvatiti da ni kriv ni dužan odjednom ne možeš hodati. Ali iako su već bile ukinute i one medicinske evakuacije, nadao sam se da će se dogoditi da odem nekamo van, gdje će me nekim čudom *popraviti*. I zaista – iz Sarajeva, gdje nije bilo ni vode, ni struje, ni plina, gdje je katastrofa, odem ja u Ameriku. Jedna moja prijateljica, turska novinarka, zarekla se da će me po svaku cijenu izbaviti iz Sarajeva. Bukvalno, prošvercala me zamotanog u nekakvu ceradu na jedan ukrajinski avion za Split. Tamo su nas ufatili i htjeli vratiti u Sarajevo, ali smo se nekako provukli do Zagreba. Spavao sam kod novinara Times Magazina, u nekom iznajmljenom stanu. Američku vizu sam dobio ekspresno, za četiri dana, ali sva je ta operacija trajala oko mjesec dana. Puno je to vremena, jer sve vrijeme te nose, bez invalidskih si kolica, ne možeš se sam maknuti, i onda se odjednom nađeš u New Yorku. Na JFK aerodromu hiljadu novinara, svi mediji. Brat mi je bio tada producent na WTN i napravili reportažu. Davali se intervjui, svi zainteresirani, priča im zanimljiva, a ja raspoložen za komunikaciju. Uoči Božića, eto mene, dakle, na Manhattanu. Sve ukrašeno, znaš, Božić je, i to je Amerika. Idem prema Brooklynu, sve blješti, šljašti crvenim svjetlima, kod njih su žmigavci crveni, s'vataš. Čini ti se da je više

svjetla u jednom žmigavcu nego u cijelom Sarajevu. I stižemo u taj Brooklyn, u bolnicu. Odmah me skeniraju, provlače kroz neke tunele, pa me smjeste u sobu koja ima vodu, struju, ima TV, ima sve i sve radi, a prozor mi gleda na Manhattan. U šoku ležim i kontam kako je to fantastično mjesto... Onda, prođe jedva sat vremena kako ja začuđen gledam taj Manhattan, kad dolazi doktor i kaže: "Faruk, ništa ne možemo uraditi za tebe, pomiri se s tim da ćeš živjeti u kolicima i najbolje je da se sad odmah vratiš u Sarajevo." Kako mi se taj Manhattan odjednom ispuhao, kako mi je sve odjednom izgledalo odvratno. Kao da su mi rekli – zaboravi šta si bio, sada si čovjek u kolicima. Odmah mi je počela paranoja – doveli ste me ovamo da se slikate sa mnom, a onda marš nazad kao da te nikada nije ni bilo. Kasnije sam saznao da je ta surovost kodeksom preporučeni način kako to treba uraditi. Tako se to radi, tako se saopćava istina. Onda su me četiri dana ostavili potpuno samog. Nitko ne dolazi, ništa se ne događa, ja sjedim u sobi i mirim se sa sudbinom. Nazovem prijateljicu za koju sam čuo da je nekako uspjela doći u Ameriku, jednu Denizu, sad se više ne mogu sjetiti ni kako sam uopće došao do njenog broja, i dođe ona k meni... Isplak'o sam se tada k'o nikad u životu. Nakon ta četiri dana samoće i te dirljive priče s Denizom dolazi moj doktor Jan Pierre Farsi, divan čovjek, ustvari, i ja mu kažem: "Doktore, ja ne vidim nikakva načina da ovakav živim u Sarajevu. Pa tamo je sve srušeno, sve spaljeno, stepenice na sve strane, moj spaljeni stan je na četrnaestom spratu bez lifta, šta ću sa sobom, kako ću? Studirao sam fiziku, šta ću s tim?" I ponudi se on da će mi srediti da na rehabilitaciju i na učenje kako živjeti s tim što imam odem u New Jersey, u neku ustanovu koja je, kao, najbolja na svijetu. Odem ja tamo i nastavi se sve kako je i započelo, šok za šokom, iz nule u beskonačno. Smjeste me u osmougaonu sobu sa šest prozora. Sve na daljinski. U dvorištu divlji jelen. I Christopher Reeve je tada tamo bio. S njim, sa Supermenom, mimoidem se na ulazu. Odmah me ubace na sviranje klavira, a ja se dvoumim izgleda li mi sve to kao svemirski brod ili kao operacijska sala, uglavnom sve nekakav *space-age*. I malo-pomalo počnem ti ja shvaćati: okej, kolica manje-više, treba na to gledati kao na stil života. Amerikanci imaju taj stav, kod njih se na sve nekako gleda kao na stil života. Ako si i Bog zna šta, to se prihvaća kao tvoj izbor, tvoj identitet, kao tvoja furka. Poslije, kad sam se vratio u Sarajevo, podijelio sam s mnogima ta svoja američka iskustva zauzimanja valjanog stava da se normalno živi s onim što imaš. Osnovali smo Centar za samopouzdanje, organizirali svake zime pod pokroviteljstvom United Airlinasa i Sheraton hotela za tridesetak ljudi skijanje u Rocky Mountaines. Zamisli, čovjeka iz nekog sela koji je davno izgubio obje ruke nogu i oko, koji je odustao od svega, koji živi kao klada na krevetu, u nekoj sobi, izolovan, najednom odvedeš da se skija na najboljem skijaškom mjestu na svijetu, da potpuno sam, slobodan, fura niz planinu, da odsjeda u Sheratonu s džakuzijem u sobi. Divno je otkriti da ti nešto možeš, da postoje dobre stvari bez obzira na sve. Ali ta organizacija me je iscrpljivala jer nije moja želja bila da postanem borac za ljudska prava, ikona invalida samo zato što me neki četnik pogodio snajperom iz nekog stana na Grbavici, kontaš. Baš tih dana, kad me to mučilo, u Sarajevo je došao Clinton i mene pozvali da ga predstavim, da napravim uvod za Clintona, s'vataš. Dodem u

Narodno pozorište, a dolje u publici Alija Izetbegović, Biljana Plavšić, Momčilo Krajišnik. Ljudi zbog kojih sam sebe tada doživljavao kao živi spomenik svega što je bilo, doživljavao sebe simbolom njihovog neuspjeha. I sad ja njima predstavljam Clintona u kojeg smo godinama gledali kao u spasioca, kao u duh neke samoobmane da će doći netko izvana i riješiti stvar. Baš to jutro, prije nego ću najaviti Clintona, klošario sam, bukvalno sam u to vrijeme klošario. To je taj, nekakav, *highest high and lowest low*. Nešto sam romantično na tečnom engleskom tada govorio i svi su se sa mnom ponosili. Ali tada sam odlučio da idem svojim putem. Oduvijek sam htio praviti crtani film, s'vataš. Htio sam bit' neki umjetnik, možda muzičar... Do ranjavanja sam svirao s *Ornamentima*, onda sam se nastavio družiti s njima kao VJ. I tako odlučim napustiti Organizaciju, upisati likovnu akademiju i postati ono što sam oduvijek želio biti. Upisao sam grafički dizajn i počeo se baviti time. Bilo je trenutaka, u to prvo vrijeme, kad sam pomišljao da sam pogriješio što sam iz sredenog građanskog stila života prešao u studentsku varijantu. Pucali su me tada svi kompleksi. Oko tebe sve tutnji, sve bruji, život *full-time*, sve nabijeno strašću. Bilo mi je užasno teško tada. Gubio sam se konstantno, nisam znao ni kako da komuniciram s ljudima. Još nije bilo prilaza za kolica, pa te uvijek netko nosi u akademiju, a to je fizički kontakt, to nošenje je intimno. Nekako sam bio izgubljen. Bio sam svačiji, samo ne svoj.

Tada sam se vratio i u taj svoj bend, putovali smo, išli na turneje. Radio sam muzičke spotove, putovao i po likovnim bijenalima, surađivao na filmovima... Svašta sam radio samo da si kupim stan – i konačno sam ga kupio. Kao grafički dizajner radio sam dosta u advertajzingu, najčešće neke kratke filmove s kojima sam isto svijeta vidio. Ali u oglašavanju sam se osjećao kao da dušu svoju komadam i od tih komadića modeliram nešto što prodaje tuđe laži. Dizajnirao sam i za kulturne događaje – jazz-fest, književni susreti, muzički plakati – ali tu nema para, samo užitak. Pare dolaze iz *domestosa*, uglavnom od wc-proizvoda, od onoga što završi u kanalizaciji.

I eto nas opet kod one markice, kod one mrljice koja govori govorom ptica, i kod pilota od petnaest sekundi preko kojeg je Prime Time, produkcijska kuća Adnana Čuhare, prigrlila projekt. S tom pticom-mrljicom završilo je moje pričanje tuđih priča.

Dobrog čovjeka Danisa Tanovića – tada još nije bio dobio Oscara, a ja sam još pričao tuđe priče – zamolio sam da me savjetuje kako da se izvučem iz problema. On mi je tada rekao neke stvari onako brutalno kako to rade američki liječnici. Moraš, rekao je, naći neki svoj poseban način jer, realno gledano, potrebna je ogromna fizička snaga za snimanje filmova, a ti ne možeš fizički trošiti ono što fizički nemaš. Moraš sto ljudi povući za sobom – i kad više ne budeš mogao da ih vučeš i kad ti sve bude izgledalo kao da propada, kada htjedneš odustati, osjetit ćeš kako to što si vuk'o i želio sad tebe nosi, osjetit ćeš da polijećeš i da se više ne možeš zaustaviti. Pred tobom je ogroman zid koji moraš probiti, makar glavom. Nešto moraš uraditi, a što god to bilo, bit će to za tebe zeznuto.

I kako sam ja tada, u tom Parizu, njega povukao za rukav: "Danise, Danise, čuo sam za tebe, kažu svi da si dobar, ajd' pomogni", tako je on sedam-osam godina kasnije mene povukao, predložio me za tu

nagradu, i to u momentu kad je bilo baš jako teško, kad je izgledalo da se ništa više ne može, kontaš, sve se baš tako odvilo. I sad ulazimo u produkciju i sve izgleda kao veliki talas koji nas nosi.

Hoćeš reći – vozi.

Da, uvijek postoji predrasuda o kolicima. To je simbol, upečatljiv k'o grafički znak. Mogu ja biti što god, s'vataš, i Kim Basinger mogu biti, ali kolica ne mogu biti. Lupio sam Kim Basinger. Ima i boljih cura. Mogu bit' Stela Jelinčić. Ali kolica te svode na onaj plavi simbol na parking, na WC-u... A to je bijeda, sirotinja, jad i čemer, prosjačenje. I šta god da ja uradim, ja ću većini, ogromnoj većini uvijek bit' bijeda, znaš. Meni to ne smeta, mene to ne ometa u životu, a i donosi mi vrlo zanimljive situacije. Tako jednom krenem negdje na put i svratim u Jablanicu na janjetinu. Odem u WC, a on im je negdje izvan kafane, valjda da mogu kamiondžije brže uletit' u nj kad ih stisne, obavim što trebam i perem ruke, kad ulazi tip. Čim me vidi – ustukne i kaže: "Izvini, imam samo srpske dinare i evre. Mogu li tako da ti platim?" Ja reko: "Ma, može u evrima." S'vataš koji je maler čovjek im'o. Presretne ga ne'ko u kolicima, garant radi u WC-u, a on nema para. A ja mu onda još dometnem: "Prvo plati pa onda idi". Često mi se dogode takve stvari. U Sarajevu, kad se nađem kraj džamije, uvijek dobijem koju marku. Nije to ni loše, kontaš. Pravo često mi se desi da mi dobro i dođe. Jednom, na denazi prijatelju, nisam mogao prići mezaru jer je bilo pošljunčano okolo, pa sam čekao na asfaltu. Završi denaza i dok čekam druga s kojim sam došao, počnu mi davati pare. Prvi dao dvadeset maraka i za njim tko god da je prošao dao ponešto. Nemoš odbit, a kako da objašnjavaš da imam iPhone, da su kolica od titanijuma, da je sve to skupo, a i ne izgledam k'o prosjak, sreden sam bio, košulja, kravata, sve. Ali taj simbol je jači od toga što sam ja. Ma, zaradio sam prilične pare na toj denazi. I uvijek bude para kad su te stvari u pitanju. Evo i sad imam da platim, imam šest milijuna, a grebem se za cigare, s'vataš. Uvijek ti je tako – *highest high and lowest low*. Ustvari, prihvaćam to kao nešto zabavno. Svijet takav. K'o gitara. Na njenoj glavi vijci zatežu žice, a kobilica vuče na suprotnu stranu i od toga ti bude muzika. Jer gore su težnje, gore je taj raj, ta idealna realizacija, ta sreća i sloboda, taj susret s voljenom, tamo je sve ono što želiš, a dolje te vuče materijal, kupi vodu, kupi zrak... U tom rasponu smo mi, tu između. Zrak je dat i voda i zemlja su dati, sunce izlazi, more se talasa, u njemu žive ribe, jedu se i jebu...

Inače, radim u Ministarstvu kulture kao savjetnik. To mi je profesija, *full-time-job*. To radim već dvije godine. Moj posao je da razmišljam i da, ako mi šta padne na um, to kažem ministru. Dakle, za platu, ako mi šta na um padne – to moram javit ministru, s'vataš. Ako nemam ideja, moram se nadati da ću ih imati. Ministar je to isto rekao, ali mudrije, kad sam ga upitao šta je posao savjetnika. Rekao je: "Budali savjet ne vrijedi, a pametnom ne treba. Ja sam sigurno jedno od to dvoje. Tako ti, za početak, sjedi i primaj platu, pa ćemo jednom vidjet šta ćemo s tobom". Pravo dugo sam smišljao šta da odgovorim na tu njegovu. A onda, rekao sam mu i ostao živ: Najbolji savjetnik je smrt. Ako ne znaš šta da radiš, sjeti se da ćeš umrijet', pa onda uradi ono što je toga vrijedno.